

MIKOŁAJ BRENK

ORCID 0000-0001-6576-7163

KONRAD NOWAK-KŁUCZYŃSKI

ORCID 0000-0002-7814-1650

*Uniwersytet im. Adama Mickiewicza
w Poznaniu*

**WIESŁAW JAMROŻEK (1954-2021) JAKO KIEROWNIK
ZAKŁADU HISTORII WYCHOWANIA
WYDZIAŁU STUDIÓW EDUKACYJNYCH
UNIwersYTETU IM. ADAMA MICKIEWICZA W POZNANIU.
WSPOMNIENIE W 70. ROCZNICĘ URODZIN**

ABSTRACT. Brenk Mikołaj, Nowak-Kluczyński Konrad, *Wiesław Jamrożek (1954-2021) jako kierownik Zakładu Historii Wychowania Wydziału Studiów Edukacyjnych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Wspomnienie w 70. rocznicę urodzin* [Wiesław Jamrożek (1954-2021) as Head of the Department of the History of Education at the Faculty of Educational Studies of Adam Mickiewicz University, Poznań. A Commemorative Note on the 70th Anniversary of his Birth] *Studia Edukacyjne* no. 74, 2024, Poznań 2024, pp. 105-120. Adam Mickiewicz University Press. ISSN 1233-6688. Submitted: 5.11.2024. Accepted: 1.12.2024. DOI: 10.14746/se.2024.74.7

The article presents Prof. Wiesław Jamrożek, an outstanding historian of education who died prematurely on April 2, 2021, head of the Department of History of Education at the Faculty of Educational Studies at Adam Mickiewicz University, Poznań. The authors recall Wiesław Jamrożek's academic journey from a student of pedagogy to the head of the Department along with the acquisition of successive academic degrees. They focus on his activities and achievements as organizer, supervisor, and educator. They note the respect and continuation of the ideas of his predecessors, Jan Hellwig and Stanisław Michalski.

Key words: Wiesław Jamrożek, pedagogy, educational historians, university, Poznań

Wstęp

Wiesław Mirosław Jamrożek urodził się 24 sierpnia 1954 roku w Żarach (ówczesne województwo zielonogórskie), a zmarł 2 kwietnia 2021 roku. Ojciec Mirosław był żołnierzem w stopniu podoficera. Matka Maria, z domu

Sękowska, była długoletnią pracowniczką Robotniczej Spółdzielni Wydawniczej „Prasa-Książka-Ruch”. W rodzinnym mieście ukończył szkołę podstawową, a następnie w 1973 roku Liceum Ogólnokształcące im. Bolesława Prusa. W tym samym roku podjął studia na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, na kierunku pedagogika. Łącząc liczne obowiązki studenta, z powodzeniem realizował się w obszarze życia osobistego. Na trzecim roku studiów, w grudniu 1975 roku, zawarł związek małżeński z absolwentką Instytutu Psychologii UAM Bożeną Suprynowicz (AUAM, sygn. 825/308 a, b), dyrektorką Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Poznaniu, z którą przez wiele lat współpracował w Łużyckiej Szkole Wyższej im. Jana Benedykta Solfy, z siedzibą w Żarach (Brenk, Kluczyński, 2021, ss. 118-133).

Celem artykułu jest wspomnienie o Profesorze w kontekstach kierownika, organizatora, promotora, którego Zbyszko Melosik wspominał słowami: „jeden z twórców potęgi polskiej historii wychowania”, który nadał jej i kierowanemu przez Niego Zakładowi Historii Wychowania „nieprawdopodobną dynamikę rozwojową” (Przemówienie Prorektora). Jako Kierownik Wiesław Jamrożek dał się poznać jako mistrz klasycznego zarządzania, wzorcowo wypełniając kolejne etapy tego procesu: planowanie, organizowanie, koordynowanie, przewodzenie oraz kontrolowanie. Z wielką łatwością potrafił kreślić nie tylko etapy rozwoju kierowanego przez siebie Zakładu, jak również po stronach prac licencjackich, magisterskich i doktorskich usuwając w oka mgnieniu „zbędne” akapity, wprowadzając w konsternację niejednego naukowego podopiecznego. Był, bez wątpienia, szermierzem dowcipu i żartu sytuacyjnego. Unikał konfliktów i jako człowiek dialogu kategorycznie sprzeciwiał się podziałom, opowiadając za jednością.

Akademicka droga – od studenta pedagogiki do Kierownika Zakładu Historii Wychowania

Wiesław Jamrożek związek z poznańską akademicką pedagogiką rozpoczął, jak wspomniano, w 1973 roku. Podjął wówczas studia na kierunku pedagogika na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, realizowanego wówczas w ramach Instytutu Pedagogiki Wydziału Nauk Społecznych. Wyróżniające wyniki w nauce w szkole średniej dały mu przywilej przyjęcia na studia bez egzaminu wstępnego. Od trzeciego roku studiował w trybie indywidualnym pod opieką naukową Stanisława Michalskiego, ówczesnego kierownika Zakładu Historii i Organizacji Szkolnictwa (Kronika UAM 1959/1962, s. 234). Indywidualny tok studiów umożliwił Wiesławowi Jamrożkowi poszerzenie obowiązkowego programu studiów o treści z dziedziny nauk historycznych i metodologii badań społeczno-historycznych, re-

alizowanych w Instytucie Historii UAM przez Jerzego Topolskiego (Archiwum UAM, a).

Po ukończeniu, z wyróżnieniem, studiów magisterskich w zakresie pedagogiki szkolnej w czerwcu 1977 roku, Wiesław Jamrożek został zatrudniony (od 1 października) w Zakładzie Historii Wychowania i Organizacji Szkolnictwa Instytutu Pedagogiki UAM, na stanowisku asystenta stażysty (AUAM, a). Była to jednostka stosunkowo młoda – Zakład ten rozpoczął swoje funkcjonowanie w ramach Katedry Pedagogiki 1 września 1967 roku (Życiorys, 1986), pod kierownictwem Stanisława Michalskiego (*Sprawozdanie* 2008, ss. 330-331), który już na kilka lat przed formalnym powołaniem wskazywał na potrzebę istnienia osobnego zakładu zajmującego się dziejami oświaty i wychowania¹, a także prowadził zespoły magistrantów i doktorantów realizujących prace z tego obszaru (Kronika UAM 1956/1957, s. 116; *Sprawozdanie*, 2008, ss. 330-331; Kronika UAM 1962/1963-1964/1965, s. 289; Kronika UAM 1965/1966-1967/1968, s. 260). Jak zapisano w Kronice Uniwersyteckiej, zagadnieniami historycznymi od 1965 roku miał się zajmować nowo otwarty Zakład Historii Wychowania, a nie jak dotychczas – Zakład Socjologii Wychowania (Kronika UAM 1962/1963-1964/1965, s. 289). Po dziesięciu latach, to jest 1 września 1975 roku Zakład Historii Wychowania przekształcony został w Zakład Historii Wychowania i Organizacji Szkolnictwa (Kronika UAM 1969/70-1971/72, s. 112). Pierwszym kierownikiem został Stanisław Michalski, którego, jak pisał Wiesław Jamrożek, ówczesne zainteresowania badawcze dotyczyły działalności oświatowej wielu wybitnych postaci, między innymi A. Szycówny, S. Sempołowskiej, H. Radlińskiej, A. Kamińskiego, S. Karpowicza, a także kwestii metodologii i dydaktyki historii wychowania, dziejów polskiego szkolnictwa w XX wieku, dziejów oświaty na wsi, dziejów ruchu nauczycielskiego (Jamrożek, Kabacińska, 2007, s. 1).

Zakład Historii Wychowania, w którym pracował Wiesław Jamrożek, prowadził badania z zakresu dziejów oświaty, koncentrując się na problematyce edukacyjno-wychowawczej XIX i XX stulecia. Pierwszym problemem naukowo-badawczym jednostki była historia szkolnictwa i doktryn pedagogicznych w Polsce w XX wieku², drugim – działalność dydaktyczno-wychowawcza

¹ Należy nadmienić, że Stanisław Michalski wraz ze Zdzisławem Grottem prowadzili zajęcia z historii wychowania od roku akademickiego 1958/1959, po kilku latach nieobecności tego przedmiotu w programie studiów pedagogicznych. Zob. Szulakiewicz, 2006, s. 228.

² Pierwszy dział planu pracy naukowo-badawczej został opracowany pod kątem wywieńdzenia szeroko rozumianej genealogii ówczesnego stanu teorii i praktyki pedagogicznej. Z zakresu tej problematyki było przygotowywanych 10 dysertacji doktorskich, z czego cztery miały zostać ukończone w roku akademickim 1967/1968. Ponadto, w czerwcu roku akademickiego 1967/1968 został ukończony przewód doktorski S. Kędzierskiego, który przedstawił dysertację: *Spółeczno-pedagogiczna funkcja domów dziecka w województwie zielonogórskim w dwudziestoleciu Polski Ludowej*.

szkół³. Trzeci problem naukowo-badawczy dotyczył pracy szkoły rolniczej w środowisku wiejskim i był przedmiotem zainteresowań S. Michalskiego, który przygotował do druku rozprawę *Szkoła rolnicza a środowisko wiejskie*. Oprócz ogólnych problemów naukowo-badawczych S. Michalski zajmował się metodologią historii wychowania, ze szczególnym uwzględnieniem przedmiotu badań, metod oraz miejsca historii wychowania w systemie nauk społecznych. Ponadto, Jan Hellwig przygotował rozprawę doktorską *Kształcenie i dokształcanie nauczycieli w programie działalności Związku Nauczycielstwa Polskiego w latach 1945-1965* (Kronika UAM 1965/66, ss. 260-261). Na przełomie lat 60. i 70. XX wieku praca badawcza poznańskich historyków wychowania skupiała się także wokół takich zagadnień, jak: historia szkolnictwa i doktryn pedagogicznych w Polsce w XX wieku, postępowe tradycje pedagogiczne i doświadczenia pracy szkół eksperymentalnych w Polsce XX wieku oraz zawodowy ruch nauczycielski, system wychowawczy w szkołach rolniczych i jego integracja z potrzebami społeczno-kulturalnymi środowiska, metodologia historii wychowania ze szczególnym uwzględnieniem przedmiotu badań, metod badawczych właściwych tej dyscyplinie oraz jej miejsce w systemie nauk humanistycznych (Nowak-Kluczyński, 2020, ss. 201-206). Nad wymienioną problematyką koncentrowała się nie tylko uwaga pracowników Zakładu Historii Wychowania: kierownika S. Michalskiego, Jana Hellwiga oraz Ewy Kijas, ale także osób współpracujących z Zakładem oraz studentów przygotowujących prace dyplomowe. Pracownicy Zakładu prowadzili zajęcia dydaktyczne na studiach dziennych i zaocznych – wykłady kursowe, ćwiczenia, seminaria i proseminaria oraz wykłady monograficzne z historii wychowania. Ponadto, brali udział w popularyzacji wiedzy, współpracując z wieloma organizacjami oraz placówkami naukowo-badawczymi i społecznymi (Kronika UAM 1968/1969-1969/1970, s. 202; Kronika UAM 1969/1970-1971/1972, ss. 354-355).

Rok 1978 stanowił dla Wiesława Jamrożka przerwę w pracy naukowej. Od stycznia odbywał czynną służbę wojskową w Szkole Oficerów Rezerwy w Łodzi oraz praktykę w jednostce Śląskiego Okręgu Wojskowego. W grudniu otrzymał promocję i nominację na stopień podporucznika, po czym został przeniesiony do rezerwy (AUAM, a).

W styczniu 1979 roku wrócił do pracy uczelnianej na stanowisku asystenta. Swoje prace badawcze poświęcał wówczas między innymi poglądom działaczy oświatowych i teoretyków związanych z ruchem ludowym w latach 1895-

³ Zespół pracujący na realizację planu naukowo-badawczego działalności dydaktyczno-wychowawczej szkół rolniczych przygotował, pod kierunkiem Stanisława Michalskiego, zbiorową publikację *Praca wychowawcza w szkołach rolniczych województwa poznańskiego*, która ukazała się drukiem w 1964 roku. W opracowaniu owej publikacji udział wzięło 8 osób, z czego 3 osoby były w owym czasie pracownikami Katedry Pedagogiki – B. Bromberek, S. Michalski oraz S. Szajek. W 1968 roku zespół pracował, na zlecenie PZWS w Warszawie, nad publikacją *Organizacja pracy dydaktyczno-wychowawczej w szkołach przysposobienia rolniczego*.

1939, co zaowocowało otwarciem w marcu 1984 roku przewodu doktorskiego kierowanego przez Stanisława Michalskiego i złożeniem w 1986 roku rozprawy doktorskiej, zatytułowanej *Idee edukacyjne ruchu ludowego II Rzeczypospolitej*, którą pozytywnie ocenili recenzenci – profesorowie: Józef Burszta, Tadeusz Wieczorek oraz Józef Ryszard Szaflik. W rezultacie obrony, która miała miejsce 30 czerwca 1986 roku, Wiesław Jamrożek otrzymał stopień doktora nauk humanistycznych w dziedzinie pedagogiki w dyscyplinie historia wychowania (AUAM, c). 1 października 1986 roku został zatrudniony na stanowisku adiunkta w Zakładzie Historii Wychowania UAM. W styczniu 1991 roku – w czasie kulminacji przemian społeczno-politycznych we Wschodniej Europie – odbył miesięczny staż naukowy na Uniwersytecie im. Iwana Franki we Lwowie.

Zakład Historii Wychowania od 1993 roku działał w ramach Wydziału Studiów Edukacyjnych UAM. Współpracownikami Wiesława Jamrożka – wówczas doktora – w tej jednostce organizacyjnej kierowanej przez Stanisława Michalskiego, byli początkowo: Jan Hellwig i Ewa Kijas, a następnie Krzysztof Kabziński, Łucja Kabzińska, Dorota Żołądz, Piotr Grzelak, Katarzyna Majewicz. Z Zakładem w tym okresie związana była przejściowo również Pracownia Pedagogiki Porównawczej (przekształcona później w odrębny zakład), skupiająca następujących pracowników: Eugenię Potulicką, Zbyszka Melosika, Aleksandrę Boroń i Hannę Bursztę. Z kolei, kadre Zakładu, kiedy funkcję kierownika pełnił Jan Hellwig, stanowili Wiesław Jamrożek i Dorota Żołądz-Strzelczyk (którzy po uzyskaniu habilitacji zostali zatrudnieni na stanowiskach profesorów nadzwyczajnych) oraz Waldemar Bojarski i Justyna Gulczyńska (Jamrożek, 2017, s. 59).

Stopień doktora habilitowanego Wiesław Jamrożek otrzymał 30 października 1995 roku na Wydziale Studiów Edukacyjnych UAM w dziedzinie nauk humanistycznych, w dyscyplinie historia – specjalność: historia oświaty i szkolnictwa, przedstawiając rozprawę: *Idee edukacyjne polskiej socjalnej demokracji w Galicji do 1918 roku*. Stopień ten został nadany uchwałą Rady Wydziału Studiów Edukacyjnych UAM (zatwierdzoną następnie przez CK ds. TNiSN). Recenzentami w przewodzie habilitacyjnym byli profesorowie: Czesław Majorek, Tadeusz Jałmużna i Jan Hellwig. Przedmiotem rozprawy było stanowisko, jakie zajmowała wobec zagadnień edukacji galicyjska partia socjalistyczna. W pracy tej podkreślono, że idee i programy socjalizmu galicyjskiego, deklarującego walkę z wszelką krzywdą i nędzą, a zarazem eksponującego hasła narodowe, obejmowały swoim zakresem również problematykę edukacyjną (Wniosek o nadanie).

W 1999 roku Wiesław Jamrożek otrzymał stanowisko profesora nadzwyczajnego UAM, w 2001 roku objął funkcję kierownika Zakładu Historii Wychowania (*Prof. dr hab. Wiesław Jamrożek*, 2023, s. 284) i tym samym z powodzeniem przez dwadzieścia kolejnych lat był liderem poznańskich historyków

wychowania, umiejętnie kontynuującym najlepsze tradycje poprzedników na tym stanowisku: Stanisława Michalskiego, kierującego Zakładem Historii Wychowania przez dwadzieścia trzy lata⁴, oraz Jana Hellwiga, który funkcję kierownika piastował przez dziewięć lat⁵. Wiesław Jamrożek w swych rozważaniach, refleksjach i artykułach nieustannie podkreślał znaczącą rolę w rozwoju poznańskiej uniwersyteckiej historii wychowania swych poprzedników. Ich portrety wiszące w gabinecie Profesora były nieodzownym elementem pamięci o poprzednikach.

W pierwszych latach zarządzania Zakładem przez Wiesława Jamrożka, skład zespołu współpracowników obejmował profesor Dorotę Żołądz-Strzelczyk oraz doktorów: Edytę Głowacką-Sobiech, Justynę Gulczyńską, Katarzynę Kabacińską, Krzysztofa Ratajczaka, tymczasowo także Agnieszkę Gromkowską-Melosik. Do grona doktorantów należeli: Joanna Kowalska, Robert Jankowiak, Sylwia Hubicka, Kamilla Łozowska i Mikołaj Brenk. Wśród doktorantów pojawiła się również Aleksandra Sokalska. W kolejnych latach z grupy tej odeszli: A. Gromkowska-Melosik (przenosząc się do innego zakładu Wydziału Studiów Edukacyjnych), J. Kowalska, R. Jankowiak, S. Hubicka oraz K. Łozowska (ostatnia, po uzyskaniu stopnia naukowego doktora). Dołączyli natomiast, na początku jako doktoranci, a później jako doktorzy: Michał Nowicki i Konrad Nowak-Kluczyński (Jamrożek, 2017, s. 60).

W 2003 roku, z okazji dziesięciolecia Wydziału Studiów Edukacyjnych UAM, Wiesław Jamrożek zwracał uwagę na fakt, iż

prace naukowo-badawcze i dydaktyczne w Zakładzie od początku jego istnienia rozwijały się stosunkowo pomyślnie. Świadczyły i świadczą o tym nadal: coroczny przyrost publikacji naukowych, pozycja naukowa zajmowana w kraju i kontakty zagraniczne, nagrody rektorskie i resortowe oraz awanse jego pracowników (Jamrożek, 2004, s. 192).

Rola rozwijanego przez Wiesława Jamrożka Zakładu była dostrzegana również przez liderów czołowych polskich ośrodków akademickich zajmujących się dziejami edukacji. W 2007 roku Władysława Szulakiewicz w następujący sposób charakteryzowała środowisko historyków oświaty z Poznania:

⁴ Stanisław Michalski był uznawany powszechnie w środowisku polskich historyków edukacji, a także i pedagogów za twórcę „poznańskiej szkoły historii wychowania” (jego zainteresowania badawcze dotyczyły działalności oświatowej wielu wybitnych postaci, m.in. A. Szycówny, S. Sempołowskiej, H. Radlińskiej, A. Kamińskiego, S. Karpowicza, kwestii metodologii i dydaktyki historii wychowania, dziejów polskiego szkolnictwa XX wieku, dziejów oświaty na wsi, dziejów ruchu nauczycielskiego). Zob. Sierpowski, Malinowski, 2019, ss. 151-152; Brenk, 2022, ss. 93-110.

⁵ Prace badawcze Jana Hellwiga koncentrowały się wokół dziejów wychowania XIX i XX wieku, szczególnie dziejów kształcenia nauczycieli i zawodowego ruchu nauczycielskiego, dziejów oświaty pozaszkolnej i szkolnictwa (zwłaszcza z obszaru Wielkopolski), metodologii historii wychowania i dziejów historiografii edukacyjnej oraz dydaktyki historii wychowania. Zob. *Sprawozdanie*, 2008, ss. 330-331.

Dzięki konferencjom naukowym organizowanym przez poznański ośrodek i wielu innym projektom badawczym oraz publikacjom znani są w Polsce Profesor Dorota Żołądz-Strzelczyk i Profesor Wiesław Jamrożek (Szulakiewicz, 2007, s. 23).

W ostatnich latach życia Profesor aktywnie kierował zespołem poznańskich historyków edukacji oraz wzbogacał swój dorobek naukowy. 16 września 2016 roku został Mu nadany tytuł profesora zwyczajnego nauk społecznych, który osobiście odebrał z rąk prezydenta RP Andrzeja Dudy w Pałacu Prezydenckim (*Postanowienie nr 115.9.2016; Nominacje profesorskie*).

W roku 2017 Zakład Historii Wychowania pod kierunkiem Wiesława Jamrożka obchodził jubileusz pięćdziesięciolecia istnienia. 25-26 września miały miejsce uroczystości z tym związane pod przewodnim tytułem „Wielkopolska i Wielkopole w dziejach edukacji”. Z tej okazji w murach uczelni odbyła się uroczysta konferencja naukowa „Myśl edukacyjna wczoraj i dziś”, w której udział wzięło wielu znamienitych historyków wychowania oraz gości z całej Polski – przedstawiciele środowisk akademickich z Warszawy, Krakowa, Gdańska, Torunia, Poznania, Białegostoku, Bydgoszczy, Szczecina, Łodzi, Wrocławia, Tomaszowa Mazowieckiego, Katowic. Wiesław Jamrożek w swym wystąpieniu przypomniał dzieje badań z zakresu historii wychowania w poznańskim ośrodku naukowym, a także genezę systematycznych badań w tej dziedzinie. Przytoczył dzieje Zakładu Historii Wychowania, przedstawiając sylwetki jego kierowników oraz pracowników na przestrzeni pięćdziesięciu lat, a także dokonał analizy aktualnego stanu zainteresowań naukowych i prowadzonych badań wśród poznańskich historyków edukacji (Brenk, Nowak-Kluczyński, 2017, ss. 232-233). Na tejsze uroczystości, podkreślając osiągnięcia w upowszechnianiu myśli edukacyjnej, dziekan Agnieszka Cybał-Michalska złożyła pracownikom Zakładu gratulacje w imieniu całej społeczności Wydziału Studiów Edukacyjnych UAM (Cybał-Michalska, *List gratulacyjny*). Wskazywała na ważną rolę kontekstu historycznego w badaniach pedagogicznych oraz znaczący wkład, jaki w rozwój polskiej i światowej pedagogiki wnieśli pracownicy i współpracownicy Zakładu (Brenk, Nowak-Kluczyński, 2017, ss. 232-233).

W listach gratulacyjnych⁶, składanych na ręce kierownika Zakładu, przybyli goście zwracali uwagę na fakt, iż „jednostka ta swoimi oryginalnymi badaniami i «siłą» personalną stała się najprzedniejszą w kraju, której praca dydaktyczna, a zwłaszcza naukowa jest szeroko znana i doceniana w środowisku polskich historyków wychowania (...), a poznańska szkoła nowoczesnych badań metodologicznych i merytorycznych w historii wychowania (...) świadczy o znakomitej kondycji naukowej Zakładu”. Podkreślano, iż Zakład Historii Wychowania kierowany przez Wiesława Jamrożka „dostarcza

⁶ Poniższe cytaty pochodzą z listów gratulacyjnych, których wykaz zamieszczono w bibliografii artykułu.

środowisku akademickiemu cennych materiałów związanych z naszą kulturą historyczną i kształtowaniem tożsamości (...) poznania naszych dziejów, a jego pracownicy nie ustawali w swej pracy, nie mieli potrzeby burzenia, ale umacniania i dalszego trwania. Zasługuje to na uznanie i szacunek. Jubileuszowe życzenia realizacji nowych celów i wszelkiej pomyślności w dalszej pracy naukowej oraz satysfakcji z podejmowanych i prowadzonych badań naukowych” świadczyły o doniosłej roli badawczej pracowników Zakładu.

Podczas wyborów kierowników zakładów, pracowni i laboratoriów WSE UAM, przeprowadzonych 18 grudnia 2020 roku, pracownicy Zakładu Historii Wychowania jednogłośnie opowiedzieli się za wyborem Wiesława Jamrożka na kolejną kadencję kierownika Zakładu.

Był pomysłodawcą i organizatorem cyklicznych spotkań historyków wychowania na Seminariach Naukowych „Warsztat badawczy współczesnego historyka wychowania” w Domu Pracy Twórczej i Wypoczynku w Obrzycku⁷. Podkreślał oryginalność i wyjątkowość tych corocznych spotkań. Upatrywał w nich szansę rozwijania solidnego warsztatu historyków edukacji, przy jednoczesnym zintegrowaniu tego środowiska z ośrodków naukowych w całej Polsce „dzieląc się swoim warsztatem badawczym z młodym pokoleniem” (Śliwerski, 2021, s. 145). Te coroczne spotkania w Obrzycku są z powodzeniem kontynuowane, a od 2020 roku organizatorzy – pracownicy Zakładu Historii Wychowania UAM nazwali je imieniem Profesora Wiesława Jamrożka.

Jednym z pól działalności Wiesława Jamrożka było redagowanie (w ostatnich latach wspólnie z sekretarzem czasopisma Krzysztofem Ratajczakiem) „Biuletynu Historii Wychowania”, czołowego periodyku branżowego w kra-

⁷ Na spotkaniach tych poruszano następujące zagadnienia: „Badania regionalne w polskiej historii wychowania” (24-25 czerwca 2008 roku), „Interdyscyplinarność badań we współczesnej historii edukacji” (3-4 czerwca 2009 roku), „Warsztat badawczy współczesnego historyka wychowania” (28-29 czerwca 2010 roku), „Ikonoграфия w badaniach historyczno-pedagogicznych” (28-29 czerwca 2011 roku), „Egodokumenty w badaniach historyczno-pedagogicznych” (19-20 czerwca 2012 roku), „Tradycje pedagogiczne we współczesnej historiografii” (26-27 czerwca 2013 roku), „Czasopiśmiennictwo w badaniach historyczno-pedagogicznych” (4-5 czerwca 2014 roku), „Problemy edycji źródeł historycznych (17-18 czerwca 2015 roku), „Źródła materialne w badaniach historyczno-pedagogicznych” (15-16 czerwca 2016 roku), „Gromadzenie i ochrona źródeł szkolnych” (27-28 czerwca 2017 roku), „Dzieje edukacji w czasopiśmiennictwie pedagogicznym (27-28 czerwca 2018 roku), „Dźwięki i «ruchome obrazy» w badaniach historyczno-pedagogicznych” (26-27 czerwca 2019 roku). Sprawozdania z corocznych spotkań historyków wychowania były relacjonowane w czasopismach naukowych: M. Nowicki, *Sprawozdanie z Seminarium Naukowego Zakładu Historii Wychowania WSE UAM w Obrzycku* (15-16.06.2016), pt. *Źródła materialne w badaniach historyczno-pedagogicznych*, „Biuletyn Historii Wychowania” 2016, nr 35, s. 233; M. Nowicki, *Sprawozdanie z Seminarium naukowego w Obrzycku, 28-29 czerwca 2011r.*, „Biuletyn Historii Wychowania” 2011, nr 27, s. 273-275; M. Nowicki, *Seminarium naukowe nt. „Warsztat pracy współczesnego historyka wychowania”* (Obrzycko, 28-29 czerwca 2010), „Biuletyn Historii Wychowania” 2010, nr 26, s. 232-233; K. Kabacińska, *Seminarium naukowe Zakładu Historii Wychowania w Ciężeniu, 3-4 czerwca 2009*, „Biuletyn Historii Wychowania” 2009, nr 25, s. 244-245; J. Falkowska, *Seminarium naukowe nt. „Badania regionalne w polskiej historii wychowania” – Obrzycko 11-12 czerwca 2008 r.*, „Biuletyn Historii Wychowania” 2008, nr 24, s. 255-257.

ju, jedyne pismo w Polsce publikujące corocznie aktualną bibliografię swojej dyscypliny naukowej, jednego z trzech czasopism wydawanych w Polsce w dziedzinie historii wychowania (obok „Przeglądu Historyczno-Oświatowego” i „Rozpraw z Dziejów Oświaty”). Inicjatywa powołania czasopisma wyszła od dwojga ówczesnych pracowników Zakładu: D. Żołędź-Strzelczyk oraz W. Jamrożka (pełnił w nim funkcję redaktora naczelnego). Pierwszy numer „Biuletynu Historii Wychowania” ukazał się w 1994 roku i na wstępie inauguracyjnego numeru jego inicjatorzy napisali:

Uwzględniając dotychczasowe dyskusje (toczone zwłaszcza w gronie osób – założycieli Sekcji Historii Wychowania PTP), zgłaszane w ich toku potrzeby i propozycje oddajemy do rąk Państwa pierwszy numer Biuletynu Historii Wychowania. W naszym piśmie pragniemy m.in. zamieszczać artykuły i rozprawy przedstawiające rezultaty najnowszych badań w dziedzinie historii edukacji, a także refleksje z zakresu metodologii i teorii historii wychowania, odnotowywać wydarzenia i fakty z przeszłości edukacji o istotnym znaczeniu dla tego fragmentu procesu dziejowego, dokonywać prezentacji ośrodków zajmujących się badaniami w zakresie dziejów oświaty i myśli pedagogicznej oraz upowszechnianiem ich rezultatów, informować o szerszym ruchu naukowym i wydawniczym odnoszącym się do tej dziedziny, jak również o wysiłkach organizacyjnych w zakresie integracji środowiska historyków wychowania (w wymiarze krajowym i międzynarodowym) (*Od redakcji*, 1994, s. 1).

Od 2002 roku „Biuletyn Historii Wychowania” pełni funkcję oficjalnego organu Towarzystwa Historii Edukacji – powołanego do życia w 2000 roku (Jamrożek 2003, s. 403). Ukazuje się także jego wersja w języku angielskim „Bulletin of the History of Education”. Autorkami i autorami zamieszczanych w nim artykułów są przede wszystkim pracownicy naukowcy oraz doktoranci, reprezentujący czołowe ośrodki akademickie w Polsce, a także uczeni zagraniczni. Wśród autorów są historycy, historycy wychowania, ale także przedstawiciele innych nauk humanistycznych i społecznych. Tematyka publikowanych artykułów jest bardzo szeroka, zarówno w sensie chronologicznym – od starożytności po czasy współczesne, geograficznym – cywilizacje starożytnego Egiptu, Bliskiego Wschodu, Europy, Polski, jak też w zakresie poruszanej problematyki i ujęć (metodologicznych, źródłowych, historiograficznych, statystycznych). Dominują opracowania dotyczące dziejów wychowania i szkolnictwa, historii różnego rodzaju placówek edukacyjnych. Liczne teksty można określić jako opracowania o charakterze interdyscyplinarnym z pogranicza humanistyki oraz nauk społecznych. Biuletyn cieszy się renomą wykraczającą obecnie poza granice kraju. Ponadto, Wiesław Jamrożek był członkiem rad redakcyjnych lub naukowych ośmiu polskich czasopism oraz jednego czasopisma zagranicznego⁸.

⁸ Jako redaktor naczelny „Biuletynu Historii Wychowania”, ponadto pełnił funkcję tę w redakcji „Łużyckich Zeszytów Naukowych”. Był zastępcą redaktora naczelnego pisma „Dydaktyka Literatury i Konteksty”, członkiem redakcji periodyków naukowych, takich jak:

Nauczyciel, promotor, mistrz

Wiesław Jamrożek przez wiele lat prowadził regularne seminaria doktor-sko-habilitacyjne, odbywające się co kwartał w siedzibie Zakładu, skupiające uczestników z całej Polski, podejmujących starania o uzyskanie stopni naukowych. Większość omawianych tam i powstających pod okiem Profesora prac dotyczyła szeroko rozumianej historii wychowania XX wieku. Po uzyskaniu statusu samodzielnego pracownika nauki wypromował łącznie siedmiu doktorów. Pierwszą obronioną rozprawą doktorską była praca Edyty Głowackiej-Sobiech *Życie i działalność pedagogiczna Olgi i Andrzeja Małkowskich twórców polskiego skautingu* (2001). Kolejne doktoraty powstałe pod pieczę naukową Wiesława Jamrożka to: Ewy Kuczyńskiej *Rozwój myśli i praktyki logopedycznej w Drugiej Rzeczypospolitej* (2001), Danuty Apanel *Instytucjonalna opieka całkowita nad dzieckiem na Pomorzu Środkowym w latach 1945-1975* (2003), Mikołaja Brenka *Przemiany opieki i pomocy społecznej w Polsce Ludowej do 1980 roku* (2010), Tomasza Fetzkiego *Koncepcja Édouarda Séguina i ich znaczenie dla rozwoju pedagogiki osób niepełnosprawnych intelektualnie* (2010)⁹, Anny Knocińskiej *Przemiany poradnictwa psychologiczno-pedagogicznego w Wielkopolsce w latach 1945-2008* (2010) oraz Konrada Nowaka-Kluczyńskiego *Pedagogika na poznańskim uniwersytecie 1919-1993* (2015). W 2019 roku Wiesław Jamrożek został powołany na promotora Grażyny Gramzy, przygotowującej dysertację doktorską *Kulturalno-edukacyjna aktywność środowisk polonijnych w Holandii w latach 1989-2019*. Pracę promotorską po śmierci Profesora kontynuowała Justyna Gulczyńska oraz promotor pomocniczy Konrad Nowak-Kluczyński, a obrona pracy miała miejsce 20 czerwca 2023 roku.

Wiesław Jamrożek w dwunastu przewodach doktorskich pełnił rolę recenzenta. Wielokrotnie opiniował także koncepcje pracy doktorskiej w trakcie otwierania przewodu. Uczestniczył również w 21 zakończonych przewodach habilitacyjnych. Był ponadto autorem 28. recenzji wydawniczych, przygotowywanych w klasycznej tradycyjnej formie naukowej¹⁰.

„Przegląd Historyczno-Oświatowy”, „Ars Educandi”, „Rozprawy z Dziejów Oświaty”, „Studia Pedagogiczne. Problemy społeczne, edukacyjne i artystyczne”, „Pedagogika. Prace Naukowe Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie”. W styczniu 2013 roku został formalnie powołany w skład rady redakcyjnej „Acta Humanica” – pisma wydawanego przez słowacki Uniwersytet w Żilinie.

⁹ Praca doktorska Tomasza Fetzkiego powstała w ramach tzw. grantu promotorskiego, realizowanego w latach 2007-2010 i została wyróżniona w 2012 roku nagrodą pierwszego stopnia w ogólnopolskim „Konkursie Prac Magisterskich i Doktorskich z Historii Edukacji – Nagrody im. Profesora Czesława Majorka”.

¹⁰ Zob. Wniosek o nadanie przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej tytułu profesora nauk społecznych dr hab. Wiesławowi Jamrożkowi, profesorowi nadzwyczajnemu Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu (maszynopis).

Jako nauczyciel akademicki Wydziału Studiów Edukacyjnych UAM był każdego roku promotorem kilkudziesięciu prac licencjackich i magisterskich. W swej promotorskiej wizytówce wskazywał na różnorodną tematykę przykładowych prac¹¹, a także zaznaczał, iż warsztat badawczy preferowany na seminariach jest dla badań realizowanych na pograniczu nauk o wychowaniu i nauk historycznych. Podczas spotkań seminaryjnych zachęcał do korzystania z walorów metod historyczno-pedagogicznych, podkreślając konieczność pracy ze źródłami, dokumentacją badanych instytucji i placówek społeczno-wychowawczych oraz edukacyjnych. Profesor wykorzystywał metody i techniki badawcze typowe dla pedagogiki, zwłaszcza metodę monografii pedagogicznej, technikę analizy dokumentów (źródeł) oraz wywiad. Ogromną wagę przywiązywał do rzetelnie przygotowanej bibliografii, z klasycznym podziałem na źródła i opracowania.

Z zainteresowaniami i przedsięwzięciami naukowymi Wiesława Jamrożka pozostawała w ścisłym związku jego działalność dydaktyczna. Prowadził ćwiczenia i wykłady na studiach pedagogicznych z dziedziny historii wychowania i pedagogiki porównawczej:

nigdy nie przeprowadził wykładu bez garnituru i eleganckiej, wyprasowanej koszuli (...) nawet podczas pandemii, łącząc się ze studentami (...) zawsze siadał przy biurku w oficjalnym uniformie (Sadowska, 2021, s. 142).

Wraz z uzyskiwaniem kolejnych stopni i tytułów ograniczył aktywność dydaktyczną do wykładów oraz seminariów licencjackich i magisterskich, a także autorskich zajęć fakultatywnych (Wniosek o nadanie). Cechowała go życzliwość w stosunku do każdego studenta. W przekazywaniu wiedzy nie ograniczał się do akademickich podręczników. Dzielił się swym warsztatem pracy opatrzonym licznymi ciekawostkami, przemyśleniami i refleksją, lubił ilustrować treści omawiane na zajęciach zagadnienia fragmentami filmów dokumentalnych oraz fabularnych, głównie tych o charakterze bio-

¹¹ Przykłady tematów realizowanych na seminarium W. Jamrożka: „Działalność edukacyjna polskiej opozycji politycznej lat siedemdziesiątych”; „Problem dojrzałości szkolnej w świetle polskiej teorii i praktyki pedagogicznej przełomu stuleci”; „Wychowania w rodzinie w świetle nauki Jana Pawła II”; „Pedagogika Marii Montessori i jej recepcja w teorii i praktyce edukacyjnej w Polsce na przełomie stuleci”; „Miłość rodzicielska w świetle teorii i publicystyki pedagogicznej III RP”; „Rodzina z problemem alkoholowym w pracach samorządu terytorialnego (na przykładzie miasta Gniezna na przełomie stuleci)”; „Szkolnictwo podstawowe na Ziemi Kościańskiej w latach 1989-2009”; „Edukacja muzyczna w zreformowanej szkole polskiej (po 1999 roku)”; „Sport i kultura fizyczna na terenie Miasta Wolsztyn w latach 1989-2009”; „Instytucjonalne wychowanie przedszkolne na Ziemi Złotowskiej w III Rzeczypospolitej”; „Edukacja przyrodnicza w wychowaniu przedszkolnym III Rzeczypospolitej”; „Pedagog szkolny w placówkach edukacyjnych Ostrzeszowa na przełomie stuleci”; „Kształcenie integracyjne w Poznaniu na przełomie stuleci”; „Działalność kulturalno-oświatowa wielkopolskich Uniwersytetów Trzeciego Wieku”.

graficznym. Wiedzę przekazywał w sposób jasny i rzeczowy. Dużym zainteresowaniem cieszyły się także jego zajęcia z przedmiotu fakultatywnego „Dziedzictwo kulturowe Polaków kresowych”¹². Warto zaznaczyć, iż od 17 września 1992 roku Wiesław Jamrożek był członkiem Towarzystwa Miłośników Lwowa i Kresów Południowo-Wschodnich – oddział w Poznaniu. Ponadto prowadził zajęcia na studiach podyplomowych Wydziału Studiów Edukacyjnych UAM.

Należy w tym miejscu zwrócić uwagę na zagadnienie historii wychowania w kształceniu pedagogicznym, do którego regularnie powracał w swych wypowiedziach Wiesław Jamrożek. Z biegiem lat coraz częściej wykłady i konwersatoria z historii wychowania sytuuje się na marginesie kształcenia pedagogicznego w szkołach wyższych. W programach kształcenia nauczycieli nie znajduje się odpowiedniego miejsca na nauczanie historii wychowania. Jak pisał:

wielu pedagogom wydaje się, że różne współczesne doświadczenia, koncepcje i teorie są jakby od początku do końca owocem obecnych czasów i że dla ich pełnego zrozumienia nie trzeba wcale sięgać do przeszłości (Jamrożek, 2007, ss. 172-173).

Ponadto, jego zdaniem, przy doborze treści z historii wychowania należy dążyć do poszerzenia zakresu tematyki o treści dotyczące dziejów edukacji w różnych zbiorowościach i środowiskach społecznych, przede wszystkim o zagadnienia z zakresu dziejów wychowania nieinstytucjonalnego, o wychowanie i rozwój człowieka na różnych etapach jego egzystencji. Treści kształcenia należy poszerzyć o dzieje opieki, resocjalizacji, oświaty dorosłych, czy edukacji zdrowia. Poprawy nauczania historii wychowania w szkołach wyższych Profesor Wiesław Jamrożek upatrywał między innymi w postawach nauczycieli akademickich wobec tej dyscypliny, a także naukowej sile przebiecia samych historyków wychowania (Jamrożek 2007, s. 174).

Zakończenie

Pozostawiony przez Wiesława Jamrożka Zakład Historii Wychowania w 2021 roku stanowił silny ośrodek historii myśli pedagogicznej w Polsce (Nowak-Kluczyński, 2023, s. 399). Podczas kierowania Zakładem przez

¹² Zagadnienia omawiane podczas przedmiotu fakultatywnego „Dziedzictwo kulturowe Polaków kresowych”: kresy Pierwszej Rzeczypospolitej i ich rola w rozwoju polskiej edukacji i nauki; kresy w okresie niewoli narodowej; ziemie zabrane, kresy odłączone; kresy Drugiej Rzeczypospolitej; kresy w latach drugiej wojny światowej; deportacje, zbrodnie nacjonalistów ukraińskich; przesiedlenia Kresowian; ludność polska na dawnych kresach w czasach mocarstwa sowieckiego; dawne kresy po upadku imperium; kresowiaci w powojennej Polsce. Źródło: Wizytówka fakultetu: Wiesław Jamrożek. *Dziedzictwo kulturowe Polaków kresowych*. Archiwum Zakładu Historii Wychowania Wydziału Studiów Edukacyjnych UAM.

Profesora, pracownicy naukowo-dydaktyczni systematycznie zdobywali stopnie naukowe doktora habilitowanego i doktora. Przełożyło się to również na dalszy rozwój w tym zakresie. Z początkiem roku akademickiego 2023/2024 w Zakładzie Historii Wychowania zatrudnionych było pięciu samodzielnych pracowników naukowych: prof. zw. dr hab. Dorota Żołądź-Strzelczyk – kierowniczką, czterech doktorów habilitowanych, profesorów UAM: Justyna Gulczyńska; Edyta Głowacka-Sobiech; Katarzyna Kabacińska-Łuczak; Krzysztof Ratajczak; czterech doktorów: Mikołaj Brenk; Konrad Nowak-Kluczyński; Michał Nowicki; Anna Wojewoda oraz dwie doktorantki: Paulina Dawid; Sarah Taylor-Jaskólska. W wyniku zmian strukturalnych, 1 maja 2024 roku (Zarządzenie, 2024) powołany został Zakład Historii Kultury i Edukacji, w którym obecnie zatrudnionych jest czterech samodzielnych pracowników naukowych: prof. zw. dr hab. Dorota Żołądź-Strzelczyk (w październiku 2024 roku została jednogłośnie wybrana na kolejną kadencję na stanowisko kierownika Zakładu), trzech doktorów habilitowanych, profesorów UAM (Katarzyna Kabacińska-Łuczak; Krzysztof Ratajczak, Katarzyna Sadowska), pięciu doktorów (Mikołaj Brenk; Marta Kędzia; Konrad Nowak-Kluczyński; Michał Nowicki; Anna Wojewoda) oraz doktorantka Sarah Taylor-Jaskólska¹³.

Zakład Historii Kultury i Edukacji WSE UAM w Poznaniu w dobie współczesnej, kontynuując najlepsze tradycje kształcenia i badań naukowych Zakładu Historii Wychowania, prężnie rozwija zainteresowania badawcze koncentrujące się wokół takich zagadnień, jak: dzieje edukacji i oświaty od czasów średniowiecza do XX wieku, dzieje rodziny, dzieje dziecka i dzieciństwa, dzieje kobiet, dzieje organizacji młodzieżowych, nauczyciel w dawnych wiekach, gry, zabawy i zabawki dziecięce w ujęciu historycznym, dzieje pracy socjalnej i opieki społecznej, dzieje edukacji filozoficznej, dzieje poznańskiej uniwersyteckiej pedagogiki, oświata polonijna, biografistyka historyczno-pedagogiczna, obszary wczesnej, niedyrektywnej edukacji dziecka, edukacja muzyczna, rola komunikacji w systemie edukacji muzycznej, wybrane problemy pedagogiki chrześcijańskiej i personalizmu pedagogicznego, problematyka tożsamości współczesnej młodzieży.

Wkład autorów

Autorzy deklarują równy wkład w organizację badań i powstanie pracy.

¹³ W strukturze Wydziału Studiów Edukacyjnych UAM znalazło się także Laboratorium Historii Wychowania XIX i XX wieku, w którym swą działalność dydaktyczno-naukową kontynuują: Justyna Gulczyńska i Edyta Głowacka-Sobiech wraz z doktorantką Pauliną Dawid. Zob. Zarządzenie nr 433/2023/2024 Rektora Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu z 24 kwietnia 2024 roku w sprawie zmian organizacyjnych na Wydziale Studiów Edukacyjnych.

REFERENCES

Opracowania

- Brenk, M. (2022). *Stanisław Michalski (1928-1990) – twórca poznańskiej szkoły historii wychowania*. *Studia Paedagogica Ignatiana*, 2, 93-110
- Brenk, M., Nowak-Kluczyński, K. (2017). *50 lat Zakładu Historii Wychowania na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu*. *Przegląd Historyczno-Oświatowy*, 3-4, 232-238
- Brenk, M., Nowak-Kluczyński, K. (2021). *Profesor Wiesław Jamrożek (1954-2021) – pedagog, historyk wychowania*. *Przegląd Historyczno-Oświatowy*, 3-4, 118-133
- Cybal-Michalska, A. i in. (red.). (2018). *XXV lat Wydziału Studiów Edukacyjnych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu 1993-2018. Wydanie jubileuszowe*, Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM
- Falkowska, J. (2008). *Seminarium naukowe nt. „Badania regionalne w polskiej historii wychowania” – Obrzycko 11-12 czerwca 2008 r.* *Biuletyn Historii Wychowania*, 24
- Jamrożek, W. (1995). *Historia wychowania w kształceniu pedagogicznym (wybrane problemy)* W: W. Jamrożek (red.), *Stan i perspektywy historii wychowania* (ss. 91-96). Poznań: Wydawnictwo Eruditus
- Jamrożek, W. (2003). „*Biuletyn Historii Wychowania*” (s. 403). W: T. Pilch (red.), *Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku*. Tom I. Warszawa: Wydawnictwo Akademickie Żak
- Jamrożek, W. (2004). *Z dziejów poznańskiej historii wychowania*. W: W. Ambrozik, K. Przyszczykowski (red.), *Uniwersytet – społeczeństwo – edukacja*. Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM
- Jamrożek, W. (2007). *Historia wychowania w kształceniu pedagogicznym (wybrane problemy)*. W: K. Bartnicka (red.), *Treści historyczne w nowej koncepcji studiów pedagogicznych*. Pułtusk – Warszawa: Akademia Humanistyczna im. Aleksandra Gieyszтора
- Jamrożek, W. (2016). *Kongresy i zjazdy pedagogiczne w polskiej myśli i praktyki edukacyjne (do 1939 roku)*. Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM
- Jamrożek, W. (2017). *W pięćdziesięciolecie Zakładu Historii Wychowania Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu*. W: E. Głowacka-Sobiech, K. Kabacińska-Łuczak (red.), *Wielkopolska i Wielkopole w dziejach polskiej edukacji. Księga jubileuszowa z okazji 50-lecia Zakładu Historii Wychowania na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu*. Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM
- Kabacińska, K. (2009). *Seminarium naukowe Zakładu Historii Wychowania w Ciążeniu*, 3-4 czerwca 2009. *Biuletyn Historii Wychowania*, 25, 244-245
- Łużyce po obu stronach Nysy (*Die Lausitz auf beiden seiten der Neiße*). (2011). Red. W. Jamrożek, I. Kumor-Pilarczyk, J. Tarniowy. Żary: *Biuletyn Historii Wychowania*, 27, 191-193
- Nowak-Kluczyński, K. (2020). *Historia dyscypliny pedagogiki na Uniwersytecie Poznańskim oraz Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu w stulecie istnienia – próba rekonstrukcji*. *Studia Edukacyjne*, 58, 191-212
- Nowak-Kluczyński, K. (2023). *Pedagogika na Uniwersytecie Poznańskim i na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu w latach 1919-2023*. W: A. Cybal-Michalska, A. Gromkowska-Melosik, K. Kuszak, M. Piorunek, W. Segiet (red.), *XXX lat Wydziału Studiów Edukacyjnych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu 1993-2023* (ss. 363-417). Wydanie jubileuszowe. Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM
- Nowak-Kluczyński, K., Brenk, M. (2017). *Jubileusz 50-lecia Zakładu Historii Wychowania na Wydziale Studiów Edukacyjnych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu*. *Łużyckie Zeszyty Naukowe*, 10-11, 98-100

- Nowicki, M. (2010). *Seminarium naukowe nt. „Warsztat pracy współczesnego historyka wychowania”* (Obrzycko, 28-29 czerwiec 2010). *Biuletyn Historii Wychowania*, 26, 232-233
- Nowicki M. (2011), *Sprawozdanie z Seminarium naukowego w Obrzycku, 28-29 czerwca 2011 r.* *Biuletyn Historii Wychowania*, 27, 273-275.
- Nowicki, M. (2016). *Sprawozdanie z Seminarium Naukowego Zakładu Historii Wychowania WSE UAM w Obrzycku (15-16.06.2016), pt. Źródła materialne w badaniach historyczno-pedagogicznych.* *Biuletyn Historii Wychowania*, 35, 233
- Poznański, K. (2021). *Profesor Wiesław Jamrożek (1954-2021). Wspomnienie.* *Przegląd Historyczno-Oświatowy*, 3-4, 146-149
- Sadowska, K. (2021). *Tacie na do widzenia.* *Przegląd Historyczno-Oświatowy*, 3-4, 140-142
- Sierpowski, S., Malinowski, J. (2019). *Stanisław Michalski (1828-1990) pedagog, historyk wychowania.* W: S. Sierpowski, J. Malinowski (red.), *Sylwetki sławnych i zasłużonych absolwentów Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu* (ss. 151-152). Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM
- Sprawozdanie z działalności Zakładu Historii Wychowania.* (2008). *Studia Edukacyjne*, 7, 330-336
- Szulakiewicz, W. (2006). *Historia oświaty i wychowania w Polsce 1944-1956.* Kraków: Wydawnictwo WAM
- Szulakiewicz, W. (2007). *Historia wychowania w Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza.* Warszawa: Studio Wydawnicze Familia
- Śliwski, B. (2021). *Pożegnanie Profesora Wiesława Jamrożka.* *Przegląd Historyczno-Oświatowy*, 3-4, 143-145

Źródła archiwalne

- Archiwum Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu (AUAM), Akta doktoranta. Jamrożek Wiesław 1986/86, sygn. 825/308:
- (a) Życiorys, Poznań, 6 czerwca 1986
 - (b) Dyplom ukończenia studiów magisterskich, Poznań, 6 października 1977
 - (c) Zawiadomienie o nadaniu stopnia naukowego doktora
- Archiwum Zakładu Historii Wychowania Wydziału Studiów Edukacyjnych UAM:
- (a) Wizytówka fakultetu: Wiesław Jamrożek „Dziedzictwo kulturowe Polaków kreślowych”;
 - (b) Jamrożek, W., Kabacińska, K. (2007). *Sprawozdanie z działalności Zakładu Historii UAM za rok akademicki 2006/2007* (maszynopis)
 - (c) Wniosek o nadanie przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej tytułu profesora nauk społecznych dr hab. Wiesławowi Jamrożkowi, profesorowi nadzwyczajnemu Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu (maszynopis)
- Archiwum Zakładu Historii Kultury i Edukacji Wydziału Studiów Edukacyjnych UAM: Zarządzenie nr 433/2023/2024 Rektora Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu z 24 kwietnia 2024 roku w sprawie zmian organizacyjnych na Wydziale Studiów Edukacyjnych

Źródła drukowane

- Kronika Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu za rok szkolny 1956/1957 za rektoratu prof. dra Alfonsa Klafkowskiego, Poznań 1958
- Kronika Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu za rok szkolny 1959/1962 za rektoratu prof. dra Alfonsa Klafkowskiego, Poznań 1963

Kronika Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu za lata akademickie 1962/1963-1964/1965 za rektoratu prof. dra Gerarda Labudy, Poznań 1967
Kronika Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu za lata akademickie 1965/1966-1967/1968 za rektoratu prof. dra Czesława Łuczaka, Poznań 1969
Kronika Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu za lata akademickie 1968/1969-1969/1970 za rektoratu prof. dra Czesława Łuczaka, Poznań 1971
Kronika Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Za lata akademickie 1969/1970-1971/1972 za rektoratu prof. dra Czesława Łuczaka, Poznań 1975
Postanowienie nr 115.9.2016 Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z 16 września 2016 r. w sprawie nadania tytułu profesora, MP 2016.1140

Źródła internetowe

Nominacje profesorskie w Pałacu Prezydenckim: <https://www.prezydent.pl/aktualnosci/nominacje/art,29,nominacje-profesorskie-w-palacu-prezydenckim.html> [dostęp: 30.05.2021]

Przemówienia

Prorektor Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu ds. relacji z otoczeniem społecznym prof. zw. dr hab. Zbyszko Melosik – Przemówienie wygłoszone podczas uroczystości pogrzebowych Profesora Wiesława Jamrożka w Poznaniu 10 kwietnia 2021 roku

Listy gratulacyjne

List gratulacyjny Dziekan Wydziału Studiów Edukacyjnych UAM prof. zw. dr hab. Agnieszki Cybał-Michalskiej oraz całej społeczności wydziałowej z 25 września 2017 roku
List gratulacyjny zespołu pracowników Katedry Historii Wychowania i Pedagogiki Wydziału Nauk o Wychowaniu Uniwersytetu Łódzkiego z 25 września 2017 roku
List gratulacyjny z okazji Jubileuszu Zakładu Historii Wychowania na Wydziale Studiów Edukacyjnych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu w imieniu pracowników Katedry Historii Wychowania Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie z 25 września 2017 roku
List gratulacyjny pracowników Instytutu Nauk o Wychowaniu w Wydziale Pedagogicznym Akademii Ignatianum w Krakowie z 25 września 2017 roku
List gratulacyjny społeczności Wyższej Szkoły Biznesu w Dąbrowie Górniczej z 25 września 2017 roku
List gratulacyjny Kierownik Katedry Historii Wychowania na Wydziale Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu w Białymstoku prof. zw. dr hab. Elwiry Kryńskiej wraz z Pracownikami z 25 września 2017 roku
List gratulacyjny Pracowni Historii Oświaty i Wychowania Wydziału Pedagogicznego Uniwersytetu Warszawskiego z 25-26 września 2017 roku